

เทศน์เช้า วันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๕๖

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมนะ คุณิ เวลารธรรมะ เราต้องการความร่มเย็นเป็นสุขของใจ ประเพณี วัฒนธรรม วันนี่วันพระด้วย แล้ววันสารทจีนของเขาด้วย สารทจีน วัฒนธรรมนะ คนมีวัฒนธรรม มันมีรากเหง้า ชุมชนใดมีวัฒนธรรม ชุมชนนั้นจะเข้มแข็ง พอชุมชนนั้นเข้มแข็ง พอเข้มแข็งขึ้นมา ทุกอย่างมันก็อบอุ่น ถ้าชุมชนนั้นอ่อนแอ ทำสิ่งใดไม่มีหลักไม่มีเกณฑ์ ชุมชนนั้นอ่อนแอ ทุกคนในชุมชนนั้นก็มีความเร่าร้อน มีแต่ความทุกข์ยาก นี่วัฒนธรรม นี่เป็นวัฒนธรรมประเพณีของเขา

ถ้าวัฒนธรรมประเพณีของเขา เกิดเป็นชาวพุทธพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาให้ กตัญญูกตเวที การกราบการไหว้ของเขานั้นก็เป็นความกตัญญูของเขา เห็นไหม นี่วัฒนธรรม แต่ วัฒนธรรมของใจละ ใจก็มีวัฒนธรรมเหมือนกันนะ ถ้าใจมีวัฒนธรรม คนเกิดมา เห็นไหม นี่องค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บุปเพณิวาसानุสติญาณ ย้อนอดีตชาติไป เวลาสร้างสมบุญญานิกการ มาเป็นพระโพธิสัตว์ๆ นี่วัฒนธรรมของจิต ถ้าจิตมีวัฒนธรรมของมัน มันมีพันธกรรมของมัน

ถ้ามีพันธกรรมของมัน เราเห็นนะ คนที่มีความคิดดีๆ เห็นสังคมที่เขาเบียดเบียนกันเรารับ ไม่ได้หรอก คนที่เห็นคนเขาเบียดเบียนกันแล้วจิตใจมันรับไม่ได้ เพราะอะไรล่ะ เพราะเขามี วัฒนธรรมของเขา แต่คนที่เขาเห็นแก่ตัว เขาเจอสิ่งใดที่เอารัดเอาเปรียบกัน นี่ชอบ วัฒนธรรมของเขา พันธกรรมของเขาเป็นแบบนี้ไง แล้วพันธกรรมมันสร้างสมมา

เราก็เกิดมา เราได้สร้างบุญกุศลมา เราถึงเกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอนสิ่งใด ก็วัฒนธรรมประเพณีของเราเหมือนกัน ให้เสียสละทาน ทำทานของเรา ถ้าเสียสละทาน ถือศีล สมาธิ ภาวนา ถ้ามีภาวนา เห็นไหม นี่วัฒนธรรมของมันจะพัฒนาของมันขึ้นไป ถ้าวัฒนธรรมพัฒนาขึ้นไป สิ่งนั้นจะไปแก้ไข ถ้ามันแก้ไขได้จริง พระพุทธศาสนามี เนื้อหาสาระไง มันไม่ใช่ความเชื่อ

ความเชื่อนั้นเป็นลัทธิ ลัทธิความเชื่อของเขา ถ้าเชื่อของเขาย่อมเชื่อกันมาอย่างนั้น เชื่อกันมาก็เชื่อตามๆ กันมา ถ้าเชื่อตามๆ กันมา เขาเชื่อมา แล้วผลล่ะ ผลที่มันเป็นความจริงขึ้นมาล่ะ แล้วถ้าไม่เชื่อ ทำไมพระพุทธศาสนาสอนให้เสียสละเหมือนกันล่ะ

ก็เสียสละก็เพื่อปัจจุบันนี้ไง สังคมใดถ้ามีความเสียสละต่อกัน เห็นอกเห็นใจต่อกัน ความเห็นอกเห็นใจต่อกันนะ ความผิดพลาดทุกคนมีทั้งนั้นแหละ ลื่นกับพื้น กินข้าวอยู่ พื้นมันขบ ลื่น มันก็ขบลื่นของเรา พื้นของเรานั้นยังขบกันเองเลย นี่ก็เหมือนกัน สังคมมันต้องมีการกระทบกระเทือนเป็นธรรมดา ถ้ามีการกระทบกระเทือนเป็นธรรมดา เรื่องของท่าน เรื่องการเสียสละขึ้นมา เรื่องการเห็นใจต่อกัน

ถ้ามันเห็นใจต่อกัน นี่ไง พุดถึงเสียสละทาน ฝึกหัดแค่นี้เอง ฝึกหัดให้รู้จักเสียสละ ให้สังครมเย็นเป็นสุข เพราะอะไร เพราะเราเกิดมา ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สอนเรื่องปัจจุบันๆ นี่ก็ปัจจุบันเหมือนกัน เราเกิดมาในปัจจุบันนี้ ปัจจุบันนี้เราประพฤติปฏิบัติขึ้นไป มันแตกต่างกันไป เพราะอะไร เพราะวัฒนธรรมของจิตมันแตกต่างกันมา ถ้าวัฒนธรรมของจิตแตกต่างกันมา จะทำอย่างไรล่ะ

เวลาจรตนิสัยๆ ถ้าเรามาปฏิบัติล่ะ ที่นี้ปฏิบัติขึ้นไปมันยังเห็นอย่างนั้นมันยังเศร้าใจนะ เศร้าใจเพราะเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะรื้อสัตว์ขันธ์สัตว์ เล็งญาณๆ ใครมันจะทำได้ ใครมันจะทำได้ นี่ใครมันจะทำได้ แต่เวลาเราทำขึ้นมา เราทำด้วยวัฒนธรรม นี่ไง เห็นเขาทำก็ทำ เป็นพิธีกัน พิธีมันมี ที่ไหนก็มีพิธีทั้งนั้นแหละ

เวลาจะกิน การกิน วัฒนธรรมของชนชาติใด เขากินของเขาอย่างนั้นแหละ การกินอาหารแล้วแต่วัฒนธรรม วัฒนธรรมของเขาอย่างไร เขากินของเขาแบบนั้น นี่ก็เหมือนกัน เวลาปฏิบัติขึ้นมาพอเป็นพิธีๆ เพราะมันมีของมัน มันมีรูปแบบของมัน ถ้ารูปแบบของมันนะ รูปแบบก็คือรูปแบบไง

ที่นี้ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาสิ้นกิเลสไป นี่เวลาสิ้นสุดแห่งทุกข์ๆ มันทำอย่างไรล่ะ มันทำอย่างไร แล้วเวลามันเป็นปัจเจกตั้ง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายืนยันว่าเป็นปัจเจกตั้ง เป็นสันตสิทธินิโกล เป็นปัจเจกตั้ง ถ้าปัจเจกตั้งมันก็ต้องรู้เฉพาะตน มันรู้ของมัน สันตสิทธินิโกลมันยืนยันในใจ ถ้ามันยืนยันตามความเป็นจริง แต่มันเป็นนามธรรมที่จะออกมาให้รู้เห็นกันได้อย่างไร? ก็รู้เห็นกันด้วยข้อวัตร

ข้อวัตรนี้ก็เป็นพิธีแล้ว นี่ไง มันมีกรอบของมันใช่ไหม เพราะข้อวัตรก็เป็นพิธี พิธีขึ้นมา พิธีต้องคัดแปลงมัน จิตใจมันต้องมีขอบมีเขตของมัน ถ้ามีขอบมีเขต นี่พุทโธๆ คำบริกรรมมันก็ บอกว่าเป็นสมมุติ ทุกอย่างก็เป็นสมมุติ มันเป็นเรื่องเล็กน้อย

ก็ทุกคนว่าเรื่องเล็กน้อยๆ เพราะเล็กน้อยอย่างนี้มันถึงยื่นขึ้นมาไม่ได้ไง เพราะเล็กน้อยนี้ ใจความสำคัญของใจมันไม่มีไง เรื่องใหญ่โตคืออะไรล่ะ? เรื่องใหญ่โตก็คือความโลภ ความโกรธ ความหลงใจ เรื่องใหญ่โตก็เหยียบหัวกันไง เรื่องใหญ่โตก็ชกต่อยกันไง นั่นเรื่องใหญ่โต แต่เวลา บริกรรมนี่เรื่องเล็กน้อย

ก็เล็กน้อยนั่นแหละมันจะเอาเรื่องใหญ่โตนั้นอยู่ ก็เล็กน้อยนี้แหละมันจะดึงความใหญ่โต อันนั้นให้อยู่ในอำนาจของเรา เห็นไหม ถ้าเรามีสติ มีคำบริกรรม มีสติ มีคำบริกรรมมันก็รั้งใจไว้ ถ้ารั้งใจไว้ มันก็ไม่ไปสู่ความโลภ ความโกรธ ความหลง

ถ้ามันบอกเล็กน้อยๆ แล้ว อ้าว! ก็เล็กน้อยไง เล็กน้อยมันก็ไหลไปไง พอไหลไปมันก็ไปสู่ ความโลภ ความโกรธ ความหลงใช่ไหม มันก็ไปเหยียบหัวกันใช่ไหม นี่มันเหยียบหัวใครล่ะ? ก็ เหยียบหัวตัวเองก่อน เหยียบหัวใจนี่ก่อน ถ้าไม่เบียดเบียนตนมันจะเบียดเบียนคนอื่นได้อย่างไร ถ้ามันไม่มีอารมณ์ความรู้สึกในใจ มันจะคิดออกมาได้อย่างไร ถ้าไม่มีความคิดมันจะกระทำได้อย่างไร

ถ้ามันทำออกไป นี่มันทำใครล่ะ มันทำตัวเองทั้งนั้นแหละ มันทำใจของตัวเอง แต่ตัวเอง ไม่เห็นไง ทำแล้วมันสะใจใจ แต่เวลาพุทโธๆ นี่มันไปเบียดเบียนกิเลสไง เพราะมันจะรั้งไว้ไม่ให้ กิเลสมันเข้มแข็งไง ถ้ามันเข้มแข็งขึ้นมา นี่ไง ว่าของเล็กน้อย ของเล็กน้อย แต่เวลากิเลสท่วมหัว มันไม่ได้ของเล็กน้อยหรือของใหญ่โต แล้วใหญ่โตมันทำอย่างไรต่อไป

นี่ไง ถ้ามันมีวัฒนธรรมของมัน มันมีจริตนิสัยของมันนะ มันไม่ทำอย่างนั้น มันเห็นนะ เพราะอะไร เพราะว่าจะสร้างบ้าน มันก็เริ่มจากอิฐก้อนแรกทั้งนั้นแหละ คนจะทำคุณงามความดี มันก็เริ่มจากสติของเราทั้งนั้นแหละ ถ้ามันเป็นความดีอย่างนี้ เห็นไหม คุณติ เวลาทำบุญกุศลบอกว่า เราทุกข์จนเจ็บใจ เราไม่ใช่มีสิ่งนี้ไปเสียสละ เราไม่ได้ทำทานกับเขา

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าทำทานร้อยหนพันหน ไม่เท่ากับถือศีลบริสุทธิ์หนึ่ง หนึ่ง ศีลบริสุทธิ์ร้อยหนพันหน ไม่เท่ากับเกิดสมาธิหนึ่ง ทำสมาธิร้อยหนพันหน ไม่เท่ากับเกิด

ปัญญาหนหนึ่ง นี่ไง ถ้าเราถาวนามันมากกว่านั้น มันมากกว่าทำเป็นพันๆ หน ถ้ามากกว่าทำเป็นพันๆ หน ก็นี่ไง มีสติกำหนดพุทโธนี่แหละ ถ้ามีสติกำหนดพุทโธ เพราะอะไร เพราะมันทำของมันได้ แต่ถ้ามันทำของมันไม่ได้ใช่ไหม ของเล็กน้อย นี่ฉันอาบน้ำห้องต่างน้ำ ทำงานของเรา นี่ของใหญ่โต ของใหญ่โตแล้วทำแล้วเป็นของใครล่ะ ทำมาแล้วมันได้อะไรมา มันเป็นสมบัติของโลก แล้วมันได้อะไรติดตัวมันไปล่ะ

แต่ถ้าคนเขามีสติปัญญาของเขา เขาทำของเขามาแล้วเขาจะทำประโยชน์ต่อเนื่องกันไป ถ้าทำประโยชน์ต่อเนื่องกันไปแล้วเขาเบื่อหน่าย พอเบื่อหน่ายขึ้นมาแล้วเขาจะเอางานภายในแล้ว เอางานภายใน เห็นไหม คูสิ พระกัศสปะบริจาตสมบัติอยู่ ๗ วัน หลวงปู่พรหมท่านบริจาตสมบัติของท่าน ท่านเป็นเศรษฐี ท่านสองคนตายไม่มีบุตร ท่านแจกเหมือนกัน แจกหมดเลย พอแจกหมดเลย นั้นนะจะเอางานภายในแล้ว เอาความจริงแล้ว

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าคนมีสติมีปัญญา งานข้างนอกเราก็ทำ คนเราถ้าขี้เกียจ เกียจร้าน คนไม่เอาไหนมาปฏิบัติไม่ได้เรื่องหรือ คนที่มันจะปฏิบัติได้มันต้องมีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ ถ้าคนจากเป็นฆราวาส เขาเป็นคนมีสติมีปัญญา เขาเป็นคนรอบคอบ เวลาเขามาปฏิบัติเขาก็รอบคอบของเขา เพราะนั่นแหละวัฒนธรรมของเขา พันธุกรรมของจิตดวงนั้น ถ้าจิตดวงนั้นมันมีวัฒนธรรมอย่างนั้น มีความรู้สึกนึกคิดอย่างนั้น มันทำอะไรมันก็ทำความดีของมันไป

แต่ถ้าจิตมันไม่มีวัฒนธรรมของมัน เห็นไหม มันเบียดเบียนตนของมัน เป็นฆราวาสก็ฆราวาสไม่เอาไหน เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมามันก็ไม่เอาไหนเหมือนกัน ถ้ามันจะเอาไหน จิตนิสัยมันอยู่ที่ไหน คนเราถ้าจิตนิสัยอย่างไร อยู่ที่ไหนมันก็เป็นแบบนั้นแหละ มันอยู่ในเพศใดมันก็เป็นอย่างนั้น อยู่ในเพศของฆราวาสมันก็ขยันหมั่นเพียรของมัน มีสติปัญญาของมัน เวลาปฏิบัติขึ้นมามันก็มีสติปัญญา มันก็หมั่นเพียรของมัน

ถ้าเป็นเพศฆราวาสนะ นี่ไง มันเป็นพันธุกรรมของมัน วัฒนธรรมของมัน มันเป็นของมันอยู่อย่างนั้น ถ้าของมันอยู่อย่างนั้น เราเกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา มันต้องดัดแปลงที่เราที่นี้ไง ถ้ามันมาดัดแปลงที่เรา เราปฏิบัติของเรา มันจะเป็นประโยชน์กับเรา ถ้าประโยชน์กับเรา นี่สมบัติของเราจริงๆ แล้ว

ถ้ามีความสำนึกขึ้นมามันคิดของมันได้ งานของโลกก็คืองานของโลก ถ้าเรายังไม่ถึงวาระของเรา เห็นไหม เรายังผลิตผลิตกับโลก เพราะเราไม่มีสติปัญญา เราก็อยู่กับโลกนี้ ในเมื่อเรา

ขยัน จริตนิสัยเป็นอย่างนี้ ขยันหมั่นเพียรอย่างนี้ มันก็ทำหน้าที่การงานของมันเป็นเรื่องธรรมดา เป็นเรื่องธรรมดาการทำงานของเขา นี่เวลาถ้ามันปฏิบัติขึ้นมา มันก็เรื่องธรรมดาที่มันจะหมั่นเพียรของเรา คนที่มันเบะและมา มันอยู่ทางโลกมันก็เบะและของมันอยู่อย่างนั้นแหละ เวลามันมาปฏิบัติละ อ้อ! ปฏิบัติก็ปล่อยวางไง ก็เบะและนอนตีแปดงอยู่นั่นก็ปฏิบัติไง นี่มันก็เป็นอย่างนั้น นี่มันเป็นเรื่องธรรมดา มันเป็นเรื่องธรรมดาของเขาอย่างนั้น วัฒนธรรมของเขาเป็นอย่างนั้น

แต่ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา ถ้าเขาจริงขึ้นมา เขาเข้มแข็งขึ้นมา เขาเป็นโลก เขาก็เข้มแข็ง เขาก็ทำหน้าที่การงานของเขาด้วยความเต็มไม้เต็มมือของเขา เพราะมันเป็นเรื่องธรรมดาของเขา เป็นเรื่องปกติเลย นี่ไง ถ้าเป็นเรื่องปกติ เวลาบวชแล้ว เวลามาปฏิบัติแล้วมันก็เรื่องปกติเหมือนกัน มันมีความขยันมีความหมั่นเพียร มีการกระทำของเราขึ้นมา คนจะล่วงพ้นทุกข์ด้วยความเพียรชอบ ความเพียรชอบ ความวิริยอุตสาหะ ที่นี้ความเพียรชอบมันจะชอบได้อย่างไรละ ในเมื่อเรายังมีกิเลสอยู่ในเมื่อเรายังจับปลัดจับผลู เรายังไม่รู้สิ่งใดผิดสิ่งใดถูก

นี่ไง เวลาทางโลกเขาหาสมบัติขึ้นมา เขาว่าเขาร่ำเขารวย แต่ถ้าคนเสียสละออกไปเขาบอกคนนั้นคนโน้ ในการทำงานก็เหมือนกัน โอ๊ย! จะรู้มันรู้มัน รู้ไปหมดเลย รู้แล้วได้อะไรขึ้นมา นี่รู้ก็ส่งออกไป เวลามันส่งออกไปมันไม่รู้ว่าตัวเองส่งออกไปเลย เวลาตัวเองสงบเข้ามา นี่มันคืออะไร นี่ไม่รู้ตัวเองว่าสงบเข้ามาได้อย่างไร

ถ้ามันสงบเข้ามามันจะมีสติปัญญา ต้องชำนาญในวสี ชำนาญในวสีคือควบคุมความสงบได้ มันจะสงบเข้ามาได้อย่างไร พอมันสงบแล้ว เวลาสงบแล้วถ้ามันมีอำนาจวาสนาแค่นี้ มันก็อยู่สงบของมันแค่นี้ แล้วสงบแค่นี้มันก็มีความสุขแล้วนะ

เวลาคนเราจะประพฤติปฏิบัติมันต้องมีอำนาจวาสนาที่เดียว ยังคิดว่าตัวเองจะทำได้ พอทำขึ้นมา มันสงบขึ้นมา อันนี้มันคือผลแล้ว นี่รสของธรรมๆ รสของความสงบของใจ ถ้าใจมันสงบระงับขึ้นมา ถ้าคนมีอำนาจวาสนา นี่ศึกษารมณ์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นิพพานคือความว่าง นิพพานคือความปล่อยวาง นี่ก็ปล่อยวางหมดแล้ว นี่ก็คือนิพพาน นี่ถ้ามีอำนาจวาสนาแค่นี้มันก็ได้แค่นี้

แต่ถ้ามันมีอำนาจวาสนาต่อไปนะ นี่สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน งานมันจะเกิดขึ้น งานวิปัสสนา มันจะเกิดขึ้นจากความสงบของใจ แต่ใจมันยังไม่สงบพอ นี่มันรู้มันรู้มัน รู้ออกไป มันใช้จ่ายฟุ่มเฟือย มันเป็นคนที่ไม่ประหยัดมัธยัสถ์ คนที่ไม่รู้จักประหยัดมัธยัสถ์ ทำมา

หากินขึ้นมาแล้วไม่รู้จักรักษาคุณแลสมบัติของตนะ มันก็ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย แล้วถ้าไปคบเพื่อน เพื่อนไม่มีมันก็ปอกลอก

นี่ก็เหมือนกัน เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา จิตมันสงบเข้ามา เห็นไหม ถ้ามันใช้จ่ายฟุ่มเฟือย มันรู้มันรู้มันรู้ต่างๆ ไป นี่ถ้ามันไปคบเพื่อน คบกิเลส กิเลสมันพาออกนอกกลุ่มนอกรทางมันยิ่งยุ่งเข้าไปใหญ่เลย แต่เวลาตัวเองมีสติปัญญาเท่านั้นไง ถ้ามีสติปัญญาเท่านั้นมันก็รู้ได้แค่นี้ ถ้ารู้ได้แค่นี้เรามีอำนาจวาสนาที่เราจะมีสติปัญญาที่เราจะประพฤติปฏิบัติของเราขึ้นมา ถ้าประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้ามันสงบเข้ามาไม่ได้ จิตไม่สงบทำอะไร จิตไม่สงบก็พยายามทำให้มันสงบเข้ามา ถ้ามันสงบเข้ามามันถึงจะเป็นโลกุตตรธรรม

ถ้ามันสงบเข้ามาแล้ว ถ้ามันพิจารณา มันถึงเป็นภาวนามยปัญญา ปัญญาที่มันเกิดขึ้น โลภียปัญญา ปัญญาที่มันเกิดขึ้นว่าศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา ปัญญาที่เราใช้กันอยู่นี้มันเป็นปัญญาของกิเลสทั้งนั้นแหละ ถ้าเป็นปัญญาของกิเลสนะ คิดขนาดไหนมันก็แค่ความเข้าใจ ถ้าความเข้าใจ เข้าใจแล้วคือธรรมะหรือยังละ ถ้าธรรมะมันฆ่ากิเลสตรงไหนละ

ทีนี้ถ้ามันสงบเข้ามาไม่ได้ ถ้าเราจะเอาความสงบ สงบไม่ได้ นี่เวลาทำความสงบมันก็แตกต่างกันหลากหลายกันไป ถ้ามันทำกันไม่ได้ มันใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาที่มันใคร่ครวญ ถ้ามันพุทธโฆไม่ได้ ทำไม่ถึงพุทธโฆไม่ได้ พุทธโฆแล้วมันจะเป็นอย่างไร มันจะมีแต่ความฟุ้งซ่าน ฟุ้งซ่านก็ต้องใช้สติปัญญาไป ถ้ามันไล่ต้อนเข้ามาอย่างนี้มันก็ปล่อยวางเข้ามา ถ้ามันปล่อยวางเข้ามา มันฝึกหัดใช้ปัญญา มันเป็นโลกียปัญญา นี่ว่ามันเป็นปัญญาของกิเลสๆ

มันก็เป็นปัญญาของกิเลสจริงๆ นี่แหละ เพราะกิเลสมันอยู่กับเรา ในเมื่อเรามีกิเลส เราก็ใช้ปัญญาของเรา แต่เรามีสติ มีสัมมัญญ์สำนึก เราคิดสิ่งใด เราใช้สิ่งใด มีสติควบคุมมัน มันก็ปล่อยเข้ามา แต่เวลามันส่งออก มันคิดของมันเป็นตัวของมันเองเลย มันคิดว่าเป็นเรา ความคิดเป็นเรา สรรพสิ่งเป็นเรา โลกนี้เป็นเรา จันท์เป็นเรา เป็นเรา แล้วก็คิดเก่งมาก รู้มาก นั่นละมันไปหมด เพราะมันขาดสติ

แต่ถ้ามีสติ นี่มันเป็นของใคร จันท์เป็นของใคร ความรู้สึกนึกคิดเป็นของใคร มันเกิดดับ มันเผาลน มันเป็นของใคร เห็นไหม นี่มันเป็นปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าปัญญาอย่างนี้เราต้องฝึกหัดใช้

บอกว่าต้องจิตสงบแล้วค่อยใช้ปัญญา จิตสงบลงแล้วใช้ปัญญา แล้วเมื่อไหร่มันจะสงบละ ถ้ามันยังไม่สงบ ใช้ปัญญาอย่างนี้มันเป็นโลกีย์ปัญญา ปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาที่ใคร่ครวญเข้ามา เพราะมันเป็นอย่างนี้ มันเป็นปัจจุบันใจ เราจะรอบอกว่าเรารวยแล้วเราค่อยทำบุญไป ทุกคนบอกถ้าเรารวยเมื่อไหร่จะทำบุญ ตอนนี้อย่างไรยังไม่รวย ยังไม่ทำบุญ นี่ก็เหมือนกัน เราจะรอให้จิตเป็นสมาธิก่อน ถ้าจิตเป็นสมาธิแล้วเราไม่ใช้ปัญญา แล้วไม่ใช้ปัญญาก็เลยโง่เซ่ออยู่กับกิเลสอย่างนั้นไป

แต่ถ้ามันใช้สติปัญญา สติปัญญาก็เป็นปัญญาโลกๆ นี่แหละ ปัญญาภิเลส แต่มันเป็นปัญญาธรรม ปัญญาธรรมเพราะเรามีสติ ปัญญาธรรมเพราะเราศึกษาพุทธศาสนา นี่ปัญญาธรรมๆ ถ้าปัญญาโลก สรรพสิ่งเป็นเรา มันมีอารมณ์ไปกับเขาไป ปัญญาเป็นโลกคือว่าเราเป็นเจ้าของเราโลก เราโกรธ เราหลง เราอยากได้ อยากโตอยากใหญ่ นั่นละปัญญาภิเลส

แต่ถ้าปัญญามันพิจารณาของมัน ความโลภ ความโกรธ ความหลงเป็นโทษ สรรพสิ่งมันเป็นโทษ สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นมานี้เป็นโทษๆ นี่ไง นี่ปัญญาธรรมๆ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นอย่างนั้น แต่เรายังไม่ได้ธรรมที่ลึกซึ้ง ธรรมที่เป็นความเป็นจริง ธรรมที่สํารอกกิเลส เรายังไม่มีความรู้จริงอย่างถูกต้อง

มีความรู้จริงอย่างถูกต้อง เพราะคนเห็นถูกเห็นผิด เขาถึงวางทั้งถูกและผิดแล้วเขาถึงรู้ว่าอะไรเป็นถูกอะไรเป็นผิด แต่เรายังไม่รู้ เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาเราก็เข้าใจตามทฤษฎี แต่ความเป็นจริงที่จะวางหรือไม่วาง จะเป็นจริงหรือไม่จริงในหัวใจเรายังไม่รู้ ถ้ายังไม่รู้ เราปฏิบัติขึ้นมามันก็มีการผิดพลาดเป็นธรรมดา มีความผิดพลาดเป็นธรรมดา แต่เราจะต้องฝึกหัดของเราขึ้นมาให้เป็นป้จจัดตั้ง เป็นสันติภูมิจิโกล ให้ใจของเรามันมีหลักมีเกณฑ์ขึ้นมา

ถ้ามีหลักมีเกณฑ์ขึ้นมา เห็นไหม ฝึกหัดใช้ปัญญาๆ ปัญญาอย่างนี้มันใช้ได้ บอกต้องชำนาญในวสีก่อน แล้วเมื่อไหร่มันมีจิตสงบแล้วมันถึงจะใช้ปัญญา แล้วเมื่อไหร่จะใช้ปัญญาละ นี่ปฏิบัติเริ่มต้น เห็นไหม

ความเป็นธรรม เป็นธรรม ถ้าจิตสงบแล้ว ออกใช้ปัญญาแล้ว มันจะเป็นภาวนามยปัญญา มันจะเป็นวิปัสสนา มันจะเป็นการชำระล้างกิเลส มันเป็นการสํารอกกายกิเลส แต่ถ้ามันยังมีกิเลสเต็มหัวใจอยู่ ยังเป็นปุถุชนอยู่ เราใช้ปัญญาเป็นปัญญาอบรมสมาธิ มันก็ต้องใช้ นี่ปัญญาธรรมๆ

ปัญญาธรรมคือมีสติมีปัญหา ปัญญาธรรมคือมันไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือย ไม่คบกิเลส ไม่ให้กิเลสมันลากของมันไป

แล้วไม่คบกิเลส แล้วคิดทำไม ไม่คบกิเลส นี่ไง มันกำปั้นทุบดินเพราะเราเกิดมามีกิเลสไง เราเกิดมามันมีกวางสวะมีภพต่างๆ แล้วเวลาพุทธศาสนาสอนอย่างนี้ นี่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า “จะสอนได้อย่างไร จะสอนได้อย่างไร” นี่มันจะแบ่งแยกตรงนี้ “จะสอนได้อย่างไร” คือสอนไปแล้วกิเลสมันก็เถียง กิเลสมันก็คือดิ่ง กิเลสมันก็แถมมันไปอย่างนั้นแหละ

ที่นี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงบอกแนวทางไว้ แล้วใครมีอำนาจาสนาขยับขยับมันได้ รุ่งมันไว้ได้ แล้วพยายามพิจารณาไป พอมันรู้มันเห็นนะ มันตกใจ มันทำไมเป็นอย่างนี้ มันเป็นอย่างนี้เพราะมันเป็นธรรมชาติมัน เป็นอย่างนี้เพราะมันเป็นตามความเป็นจริงใจ ถ้ามันเป็นอย่างนี้ นี่ปัจเจกตั้งใจ มันเป็นสันตสิกขุโกใจ ถ้ามันรู้จริงเห็นจริงขึ้นมา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ว่าการได้ง่าย สอนได้ง่าย เพราะเขามีแนวทางของเขาแล้ว แต่ถ้าไม่มีแนวทางมันก็คิดของมันไป นี่เป็นเรื่องโลกๆ ฉะนั้น โลกเป็นแบบนี้ แล้วถ้าเขาปฏิบัติกัน ปฏิบัติพอเป็นพิธี พิธีมันก็มีของมันอยู่แล้ว แต่เราจะเอาความจริงกันใจ เราจะเอาสักจะความจริงของเรา เราต้องตั้งสติของเรา เราปฏิบัติของเราเพื่อประโยชน์กับเรา ถ้าเราปฏิบัติของเราได้ เห็นไหม มันไม่เสียหายเกิด

เสียหายเกิดนะ เกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา แล้วอยู่ในวงปฏิบัติด้วย แล้วไม่มีอะไรติดไม้ติดมือเราไป มันจะเป็นประโยชน์สิ่งใดมา ทานก็คือทาน ศีลก็คือศีล ภาวนาก็คือภาวนา ผลที่เกิดขึ้นมาก็จะเป็นผลของเรา ทำประโยชน์กับเรา เพื่อประโยชน์กับเรา เอวัง